

INSECTEN IN DE KIJKER DEEL 3

In dit nummer gaan we wat dieper in op de ordes van kakkerlakken, sprinkhanen en oorwormen. We blijven dus nog even bij deze insecten die als gemeenschappelijk kenmerk hebben dat ze een onvolledige gedaanteverwisseling kennen. Zij het wel dat bij deze zowel het onvolwassen als volwassen stadium op het land leeft.

Kakkerlakken

Ik zie jullie al huiveren bij het beeld van een weglopende kakkerlak ergens in een horeca-zaak met een wat lager niveau aan hygiëne. Dan spreken we over de huiskakkerlak of bakkerstor. Dit is eigenlijk een exoot uit het Oosten die in het spoor van de mens de wereld heeft veroverd. Ze leven vooral van afval en voedingsresten.

Maar we kennen ook vier inheemse soorten, deze kan je aantreffen in het strooisel van voedselarme bossen, op de heide of in de duinen. Twee soorten die je bij ons kan aantreffen zijn de **bleke kakkerlak** en de **boskakkerlak**. Als je nog eens op bodemsafari gaat toch maar eens goed zoeken. En vergeet vooral niet om ze eens onder de loepe te leggen. De kleur varieert van goudgeel naar bruin, en het halsschild bedekt zowel het borststuk als de kop.

In tegenstelling tot de exoten zijn ze een maatje kleiner, tussen de 7 en de 11 mm groot, maar met opvallend lange sprieten, deze zijn langer dan het lichaam.

Nauw verwant aan de kakkerlakken is de **bid-sprinkhaan**, maar hiervoor moet je naar het uiterste zuiden van ons land. In de Gaume en de vallei van de Viroin kan je deze tegen komen.

Sprinkhanen

Dit is een wat uitgebreidere groep, in ons land kan je zo'n 60 soorten aantreffen, maar sommige zijn wel beperkt tot een bepaalde regio (Kempen, Walonië). Het is ook een zeer diverse groep en niet alleen wat betreft hun uiterlijk. Je hebt de langsprieten (sabelsprinkhanen en krekels), de kortsprieten (veldsprinkhanen en doorntjes) en dan nog een buitenbeentje, de veenmol.

Volwassen sprinkhanen vind je pas in de zomer, een uitzondering zijn de doorntjes, deze kan je al vanaf maart vinden. Dit heeft te maken met hun voortplantingscyclus.

Het herkennen van sprinkhanen kan ook op het gehoor, maar in sommige gevallen is wel een batdetector nodig om het geluid te kunnen waarnemen.

foto boskakkerlak (Brigitte Van Passel)

boskakkerlak

blauwvleugel

gewoon doortje

krasserman

knopsrietje

De bekendste vertegenwoordiger van de **Sabelsprinkhanen** is zeker de **grote groene sabelsprinkhaan**. Het is ook één van onze grootste sprinkhanen, een volwassen vrouwtje kan zo'n 4 cm groot worden, de legboor niet meegerekend. Een algemene soort die houdt van ruigtes met riet en distels. Sabelsprinkhanen maken geluid door de voor- en achtervleugel tegen elkaar aan te strijken. De functie hiervan is om vrouwtjes te lokken naar een paringsbereid mannetje.

hier al wat moeilijker, en bij een aantal soorten kan je enkel mannetjes met zekerheid op naam brengen. De **krasser** is waarschijnlijk de meest algemene, en hij heeft zijn naam niet gestolen. Hij brengt een soort krassend geluid voort. Ook der **ratelaar** is bij ons zeer algemeen, ook hij heeft zijn naam niet gestolen, hij maakt een ratelend geluid dat zo'n 2 à 4 seconden aanhoudt. Maar ook de **bruine sprinkhaan**, **snortikker** kan je met regelmaat aantreffen.

Bij ons kan je met regelmaat nog andere langsprietten tegenkomen zoals; **sikkelsprinkhaan**, **struiksprinkhaan**, **(zuidelijke) boomsprinkhaan**, **zuidelijk (spitskopje)**.

Krekels, blijven zeldzaam in onze regio, maar als je in de maanden april – juni naar het Stropersbos trekt kan je op stukken met heidevegetatie of kale gronden de **veldkrekkel** horen zingen. Hem zien wordt wat moeilijker, bij de minste verstoring (trillingen) kruipen ze veilig in hun holletje onder de grond.

Veenmol, zeker de meest mysterieuze, maar ook onze grootste vertegenwoordiger (35 tot 50 mm groot). Hun uiterlijk is wat krekelachtig, met deze groep zijn ze ook nauwst verwant. Was je aanwezig op de laatste Wakona-soortendag in de Fondatie, dan heb je hem zeker gezien. De veenmol heeft een voorkeur voor vochtige, goed doorgravende venige bodems. Het inventariseren van deze soort doe je best in mei – juni, dan zingen de mannetjes volop. De veenmol komt verspreid bij ons voor, maar blijft wel een zeldzaamheid.

Veldsprinkhanen, maken ook geluid, maar het wordt op een andere manier geproduceerd. Hier gebeurt het door met de richels op de achterpoot tegen het plectrum op de voorvleugel te strijken. Determinatie is

gewone oorworm

Maar er komen hier ook wat zeldzamere soorten voor, bvb. de **blauwvleugelsprinkhaan** en het **knopsrietje** op Blokkersdijk (Linkeroever) of de **moe-rassprinkhaan** in de Daknamse Meersen. In de Bazelse Polder werd ook al enkele malen de **kust-sprinkhaan** waargenomen, die ondanks zijn naam laat vermoeden, niet enkel aan de kust voorkomt.

Doortjes zijn onze kleinste vertegenwoordigers, ze zijn maar 8 à 15 mm groot en leiden een wat verborgen bestaan. De naam doortje verwijst naar het lang naar achter uitstekend halsschild. Het op naam brengen van deze groep vergt wat ervaring, en een goede loepe. Doortjes produceren geen geluid, dit kan dus niet helpen bij het op naam brengen. Ze leven op de bodem, vaak in vochtige omstandigheden waar ze zich voeden met algen en mossen en ook plantendelen. Ze kunnen niet alleen vliegen (wel enkel de langvleugeligen), maar ze kunnen ook goed zwemmen.

Zoals we bij vele soortgroepen zien worden ook meer en meer zuidelijke soorten bij ons waargenomen, ook bij de sprinkhanen is dit zo. Dus toch altijd maar goed opletten.

Oorwormen

Nog een groep met maar enkele vertegenwoordigers, en met vaak niet zo'n goede reputatie. Maar het tegendeel is waar, ze voeden zich o.a. met bladluizen en zijn dus nuttige biologische bestrijders hiervan. Maar in feite zijn het alleseters, zowel dood als levend materiaal. Bij ons komen zo'n 4 soorten voor waarvan de **gewone oorworm** de meest algemene is. Het onderscheid tussen mannetjes en vrouwtjes is makkelijk te maken. Bij de mannetjes zijn de achterlijfsaanhangsels (cerci) iets gekromd en bij de vrouwtjes recht. Met deze cerci kunnen ze niet steken, ze dienen ter afschrikking van mogelijke belagers. Oorwormen hebben 2 paar vleugels, bij een aantal soorten zijn deze gereduceerd. Vliegen doen ze bijna nooit, maar als ze tocht eens hun vleugels uitstrekken is het een hele karwei om deze terug opgevouwen te krijgen, hierbij worden de cerci als hulpmiddel gebruikt.

Tot zover dit artikel, volgende nummer belichten we de luizen, wantsen en cicaden, een wat uitgebreidere groep.

Marc Bogaerts
Foto's : Brigitte Van Passel